

MINISTER EDUKACJI I NAUKI

Warszawa, 02 kwietnia 2021 r.

DKO-WOKO.4016.41.2021.AAK

Sz. P.
Adam Bodnar
Rzecznik Praw Obywatelskich
Biuro Rzecznika Praw
Obywatelskich
Al. Solidarności 77
00-090 Warszawa

Szanowny Panie Ministrze,

odpowiadając na pismo VII.7037.45.2020.AT z 17 marca 2021 r. uprzejmie informuję, co następuje.

22 marca 2021 r. weszła w życie nowelizacja¹ rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z 12 sierpnia 2020 r. w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19², zgodnie z którą od 22 marca do 11 kwietnia br. ograniczono funkcjonowanie publicznych i niepublicznych jednostek systemu oświaty – do nauki zdalnej powróciły klasy I-III szkoły podstawowej. Zgodnie z nowym rozporządzeniem Ministra Edukacji i Nauki z 26 marca 2021 r. w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19³, uchylającym przywołane rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z 12 sierpnia 2020 r., ograniczeniem w funkcjonowaniu objęte zostały również przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych i inne formy wychowania przedszkolnego.

Jednocześnie wyjaśniam, że uczniowie klas I-III szkoły podstawowej wrócili do nauki stacjonarnej 18 stycznia 2021 r. Naukę w trybie

¹ Dz.U. poz. 502.

² Dz.U. poz. 1389, z późn. zm.

³ Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z 26 marca 2021 r. w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz.U. poz. 561).

hybrydowym w klasach I-III szkoły podstawowej wprowadzono od 15 marca br. w czterech województwach z uwagi na pogorszenie sytuacji epidemicznej. Przepisy dotyczące nauki w trybie hybrydowym nie przewidywały nauki stacjonarnej całej szkoły czy oddziału⁴. Z uwagi jednak na gwałtowny wzrost zakażeń w całym kraju, któremu towarzyszy zwiększona liczba zajętych łóżek i respiratorów w szpitalach oraz wzrost liczby zgonów, wprowadzono nowe zasady bezpieczeństwa, skutkujące surowszymi obostrzeniami w prawie każdej dziedzinie życia społecznego, w tym powrócono do nauki zdalnej na wszystkich etapach edukacyjnych.

Przepisy rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem Covid-19⁵ nie narzucają jednolitej organizacji kształcenia na odległość. Dyrektor szkoły ustala, we współpracy z nauczycielami, tygodniowy zakres treści nauczania z zajęć wynikających z ramowych planów nauczania dla poszczególnych typów szkół do zrealizowania w poszczególnych oddziałach klas (semestrów) oraz tygodniowy zakres treści nauczania z zajęć realizowanych w formach pozaszkolnych, uwzględniając w szczególności:

- równomierne obciążenie uczniów w poszczególnych dniach tygodnia,
- zróżnicowanie zajęć w każdym dniu,
- możliwości psychofizyczne uczniów podejmowania intensywnego wysiłku umysłowego w ciągu dnia,
- łączenie przemienne kształcenia z użyciem monitorów ekranowych i bez ich użycia,
- ograniczenia wynikające ze specyfiki zajęć,
- konieczność zapewnienia bezpieczeństwa wynikającego ze specyfiki realizowanych zajęć⁶.

Zajęcia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość mogą być realizowane w szczególności z wykorzystaniem:

- materiałów i funkcjonalności narzędzia informatycznego, o którym mowa w art. 44a ust. 1 ustawy - Prawo oświatowe,
- materiałów dostępnych na stronach internetowych urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, stronach internetowych jednostek podległych temu ministrowi lub przez niego nadzorowanych, w tym na stronach internetowych Centralnej Komisji Egzaminacyjnej i okręgowych komisji egzaminacyjnych,

⁴ Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 11 marca 2021 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz.U. poz. 448).

⁵ Dz.U. poz. 493, z późn. zm.

⁶ § 1 ust.1 pkt 7 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 20 marca 2020 r. w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem Covid-19 (Dz.U. poz. 493, z późn. zm.).

- materiałów prezentowanych w programach publicznej telewizji i radiofonii,
- innych niż ww. materiały, wskazane przez nauczyciela;
- poprzez podejmowanie przez ucznia aktywności określonych przez nauczyciela, potwierdzających zapoznanie się ze wskazanym materiałem i dających podstawę do oceny pracy ucznia;
- z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej zapewniających wymianę informacji między nauczycielem, uczniem lub rodzicem;
- przez informowanie rodziców o dostępnych materiałach i możliwych formach ich realizacji przez dziecko lub ucznia w domu – w przypadku dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym, edukacją wczesnoszkolną, wczesnym wspomaganie rozwoju, zajęciami rewalidacyjno-wychowawczymi oraz uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym lub z niepełnosprawnościami sprzężonym⁷.

Ponadto, dyrektor szkoły może również, po zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej, czasowo zmodyfikować tygodniowy rozkład zajęć w zakresie prowadzonych w jednostce systemu oświaty zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub innego sposobu realizacji tych zajęć⁸. Szkoły mają zatem możliwość indywidualnego decydowania o ewentualnych zmianach zakresu treści nauczania do zrealizowania w poszczególnych klasach i dostosowania tego zakresu do ograniczeń, które wynikają ze specyfiki nauczania na odległość. Takim rozwiązaniom sprzyja konstrukcja podstawy programowej, w której treści nauczania (wymagania szczegółowe) z zakresu poszczególnych przedmiotów sformułowane są zasadniczo na zakończenie etapu kształcenia (nie poszczególnych klas).

Warto również zauważyć, że zgodnie z § 1a⁹ przywołanego rozporządzenia godzina lekcyjna zajęć edukacyjnych prowadzonych przez nauczyciela z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub innego sposobu realizacji tych zajęć trwa 45 minut. W uzasadnionych przypadkach dyrektor jednostki systemu oświaty może dopuścić prowadzenie tych zajęć w czasie nie krótszym niż 30 minut i nie dłuższym niż 60 minut. Takie rozwiązanie ma sprzyjać możliwości modyfikacji tygodniowego lub semestralnego rozkładu zajęć i dostosowania organizacji zajęć do danego zespołu klasowego w trakcie kształcenia na odległość.

Przytoczone przepisy dobitnie świadczą o tym, że dyrektor szkoły jako kierownik zakładu pracy, ma pełną autonomię w zakresie szczegółowej organizacji kształcenia na odległość dostosowanej do realiów danej szkoły, dodatkowo konsultowanej w wielu aspektach z pracującymi

⁷ § 2 cyt. rozporządzenia.

⁸ § 1 ust. 1 pkt 5 i 6 cyt. rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 marca 2020 r.

⁹ Przepis § 1a został dodany rozporządzeniem z dnia 4 września 2020 r. (Dz.U. z 2020 r. poz. 1539), które weszło w życie 8 września 2020 r.

w szkole nauczycielami. Ponadto, warto zauważyć, że przepisy dotyczące zakresu kompetencji dyrektora szkoły nie zmieniły się w związku wprowadzonym stanem epidemii.

Szkołą kieruje dyrektor, który jest jej przedstawicielem na zewnątrz, przełożonym służbowym wszystkich pracowników szkoły, przewodniczącym rady pedagogicznej. Dyrektor sprawuje opiekę nad dziećmi i młodzieżą uczącą się w szkole¹⁰. Natomiast za działalność szkoły odpowiada organ prowadzący szkołę. Do jego zadań należy m.in. zapewnienie warunków działania szkoły lub placówki, w tym bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki¹¹. Organ prowadzący szkołę sprawuje nadzór nad jej działalnością w zakresie spraw finansowych i administracyjnych. W wymienionym zakresie nadzorowi podlega m.in. przestrzeganie przepisów dotyczących organizacji pracy szkoły¹².

Ministerstwo Edukacji i Nauki nie kwestionuje kompetencji dyrektora szkoły w kwestiach odpowiedzialności za funkcjonowanie szkoły. Należy jednak podkreślić, że w kontekście obecnej sytuacji i niemającego precedensu w najnowszej historii stanu epidemii wprowadzonego na terenie całego kraju, decyzje dotyczące funkcjonowania szkół i placówek powinny być wsparte wiedzą i doświadczeniem instytucji merytorycznych w zakresie zwalczania zakażeń, rozprzestrzeniania się epidemii i ochrony zdrowia.

W takim duchu została wprowadzona (w sierpniu 2020 r.) nowelizacja rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach¹³. Określiła ona zakres kompetencji dyrektora, organu prowadzącego i służb sanitarnych dotyczący zawieszenia zajęć na czas oznaczony. Decyzje dyrektora szkoły zostały oparte o aktualną wiedzę merytoryczną zarówno organu prowadzącego, jak i inspekcji sanitarnej.

Proces decyzyjny, oparty na aktualnej wiedzy dyrektora szkoły z zakresu profilaktyki zdrowia uczniów i nauczycieli oraz ich indywidualnej sytuacji, dla uniknięcia ewentualnych wątpliwości oraz możliwości organu prowadzącego w zakresie organizacji oświaty i wychowania, został uzupełniony o istotny element, tj. specjalistyczną wiedzę i bieżące analizy powiatowego inspektora sanitarnego w zakresie przyczyn i skutków epidemii.

¹⁰ Art. 7 ust.1 ustawy z 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz.U. 2019, poz. 2215, z późn. zm.).

¹¹ Art. 10 ust. 1 pkt 1 ustawy z 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2020 r. poz. 910, z późn. zm.).

¹² Art. 57 ust. 1 i ust. 2 pkt 3 cyt. ustawy – Prawo oświatowe.

¹³ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz.U. z 2020 r. poz. 1604).

Należy mieć na względzie, że państwowy powiatowy inspektor sanitarny, jako organ rządowej administracji zespolonej w województwie wykonuje zadania Państwowej Inspekcji Sanitarnej, do zadań której należy zapobieganie i zwalczanie chorób zakaźnych i innych chorób powodowanych warunkami środowiska m.in. dokonywanie analiz i ocen epidemiologicznych.

Decyzje w zakresie funkcjonowania szkół i placówek oświatowych są podejmowane podczas posiedzeń Rządowego Zespołu Zarządzania Kryzysowego i są uzależnione od sytuacji epidemiologicznej kraju. Podejmując decyzje w sprawie ograniczeń, zakazów i obostrzeń wprowadzanych w związku z pandemią, rząd działa na podstawie rekomendacji Ministra Zdrowia i Głównego Inspektora Sanitarnego, czyli organów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo zdrowotne obywateli. Minister Edukacji i Nauki w wydawanych przez siebie przepisach prawa dostosowuje zatem warunki funkcjonowania przedszkoli, szkół i placówek oświatowych do aktualnej sytuacji epidemicznej i wynikających z niej decyzji organów państwa.

Odnosząc się do poruszonych w wystąpieniu kwestii negatywnego wpływu wprowadzonych obostrzeń m.in. w zakresie oświaty na zdrowie uczniów, uprzejmie informuję, że Ministerstwo Edukacji i Nauki dostrzega podobne zagrożenia. Pozwolę sobie jednak zauważyć, że nauka zdalna, choć nie jest rozwiązaniem idealnym, pozwoliła zachować ciągłość procesu edukacyjnego w trakcie roku szkolnego mimo epidemii. Zapewniam przy tym, że na bieżąco analizujemy wpływ pandemii na rozwój fizyczny i psychiczny dzieci i młodzieży, w tym rozwój uzależnień behawioralnych. Minister Edukacji i Nauki zapowiedział dodatkowe 4 programy wsparcia uczniów w zakresie:

- powrotu do pełnej sprawności fizycznej,
- wsparcia psychologiczno-pedagogicznego,
- działań profilaktycznych dotyczących wad wzroku,
- pomocy w uzupełnieniu wiedzy.

Już od kwietnia br., w odpowiedzi na problemy dzieci i młodzieży, rusza program wsparcia psychologiczno-pedagogicznego dla uczniów i nauczycieli w pandemii. Razem ze specjalistami-praktykami z zakresu psychologii przygotowano program wsparcia dzieci, młodzieży, nauczycieli i rodziców. Zaproszono do współpracy naukowców z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, którzy w partnerstwie z przedstawicielami Wyższej Szkoły Ekonomii i Innowacji w Lublinie, przeprowadzą profesjonalną diagnozę w szkołach. Eksperti zidentyfikują pojawiające się u uczniów problemy – ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Następnie opracują model wsparcia i pomocy uczniom, którzy borykają się z trudnościami psychicznymi.

Naukowcy przygotowują szkolenia i materiały, które pomogą nauczycielom oraz specjalistom szkolnym, tj. psychologom i pedagogom, wspierać uczniów w radzeniu sobie w sytuacjach kryzysowych. W ramach szkoleń i konsultacji eksperci zaprezentują skuteczne metody pracy z uczniami

doświadczającymi trudnościami, a także wesprą nauczycieli w pokonywaniu negatywnych skutków pandemii. Uczniowie mogą liczyć na działania profilaktyczne i zajęcia integracyjne w klasach, aby odbudować relacje rówieśnicze.

Do programu zaproszeni są również rodzice, którzy w ramach konsultacji dowiedzą się m.in. jak pomóc dziecku w radzeniu sobie ze złymi skutkami nauki zdalnej, jak rozpoznawać sytuacje kryzysowe i jak się z nimi zmierzyć. Oprócz pracy systemowej – diagnozy i opracowania konkretnego modelu działania – uczniowie będą mogli liczyć także na indywidualną i grupową pomoc psychologiczną. W tym roku będzie to działanie pilotażowe, ale wypracowane efekty przełożą się na konkretną ścieżkę reagowania w sytuacji kryzysowej, zarówno w ramach pracy z indywidualnym uczniem, jak i całą klasą.

Zachęcamy również szkoły do zapoznania się z programem „Loguj się z głową”, który został przygotowany z inicjatywy Ministerstwa Edukacji Narodowej i Ministerstwa Zdrowia. Jest odpowiedzią na zagrożenia wynikające z powszechnego korzystania z Internetu przez dzieci i młodzież. Program może być realizowany przez nauczycieli bez konieczności wcześniejszego szkolenia¹⁴. Na stronach internetowych szkół publikowane są informacje dotyczące m.in. wsparcia, jakiego rodzice mogą udzielić dzieciom w domu, sposobu spędzania czasu wolnego. Oferta pomocy psychologiczno-pedagogicznej jest na bieżąco dostosowywana do potrzeb uczniów i ich rodziców.

Nauka zdalna wydłużyła niestety wśród uczniów czas, który spędzają przy komputerze czy tablecie/telefonie. Dlatego m.in. nauczyciel powinien zainspirować rodziców uczniów lub samych uczniów do spędzania czasu wolnego w innych – możliwych do realizacji w czasie epidemii – formach aktywności, w tym ruchowej, z zachowaniem bezpieczeństwa.

Wprowadzane zasady i obostrzenia odzwierciedlają aktualną sytuację epidemiczną i różne scenariusze jej rozwoju. Kolejne decyzje w zakresie funkcjonowania szkół będą podejmowane na podstawie szczegółowych analiz i obserwacji dynamicznie zmieniającej się sytuacji epidemicznej. Z punktu widzenia bezpieczeństwa oraz dobra uczniów i nauczycieli priorytetem Ministra Edukacji i Nauki jest skuteczność podjętych działań chroniących zdrowie, przy jednoczesnym zapewnieniu opieki i kształcenia.

Z poważaniem

Z upoważnienia

¹⁴ <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/loguj-sie-z-glowa-czyli-jak-bezpiecznie-korzystac-z-internetu>

MINISTRA EDUKACJI I NAUKI

Tomasz Rzymkowski
Sekretarz Stanu
/ – podpisany cyfrowo/